اعتماد
دیپلماسی
siasat@etemadnewspaper.ir

◆ خبر کوتاه

رونمایی از دو نوع جدید و پیشرفته سانتریفیوژ

معاون سازمان انرژی اتمی از رونمایی ۱۲ دستاورد جدید هسته‌ای شامل دو نوع دستگاه سانتریفیوژ پیشرفته در روز پنجشنبه خبر داد. اصغر زارعان، معاون سازمان انرژی اتمی در مراسم امضای تفاهمنامه همکاری این سازمان با پژوهشگاه صنعت نفت اظهار داشت: دو نوع از ۱۲ دستاوردی که قرار است رونمایی شوند مربوط به حوزه سلامت و یک نوع آن مربوط به مجتمع‌های سوخت غیرمخرب رآکتورهای هسته‌ای است. وی افزود: در مراسم روز ملی فناوری هسته‌ای برای نخستین‌بار در کشور اعلام خواهیم کرد جمهوری اسلامی ایران نیز به حوزه عناصر نادر خاکی که عمر آن در جهان حدود ۵۰ سال است وارد شده و از سرریز دانش هسته‌ای در این حوزه موفقیت‌هایی کسب کرده است. معاون سازمان انرژی اتمی کاربرد پیشرفت‌ها در این حوزه را به ویژه در عرصه الکترومغناطیس و الکترونیک بسیار مهم دانست و آن را از شاخص‌های راهبردی پیشرفت دانش در کشورها برشمرد. زارعان همچنین از رونمایی دو نوع جدید و پیشرفته دستگاه‌های سانتریفیوژ به نام زونار و اولترا در روز پنجشنبه خبر داد. وی گفت: انحصار ساخت این دستگاه‌ها در جهان در اختیار امریکا و ژاپن بود که با موفقیت سازمان انرژی اتمی در تولید این دستگاه‌ها توانستیم این انحصار را بشکنیم و به سومین کشور تولیدکننده آن تبدیل شویم. به گزارش خبرگزاری صدا و سیما معاون سازمان انرژی اتمی با بیان اینکه سازمان انرژی اتمی پیشتر به سفارش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نوعی از سانتریفیوژ به نام توبولار را برای تولید واکسن طراحی و به انستیتو پاستور ایران ارایه کرده بود، تصریح کرد: دو نوع سانتریفیوژ پیشرفته‌تر نیز که پنج‌شنبه رونمایی می‌شود در اختیار این انستیتو قرار می‌گیرد. کیفیت این سانتریفیوژ حتی از نوع امریکایی آن نیز مرغوب‌تر است حال آنکه پیش از انقلاب فقط تعداد کمی از این دستگاه‌ها را وارد کرده بودیم که به علت تحریم از ادامه ارایه آن به کشورمان خودداری کردند. معاون سازمان انرژی اتمی پس از امضای تفاهمنامه همکاری‌ها در پاسخ به پرسش خبرنگاران گفت: در شرایط تحریم حتی یک دستگاه سانتریفیوژ قابل استفاده در صنعت نفت را نیز به ما نمی‌دادند و ما با دور زدن تحریم توانستیم یک دستگاه را تامین کنیم اما اکنون ۱۰۰ درصد این دستگاه‌ها را در داخل می‌سازیم. این در حالی است که دستگاه‌های تولیدی در داخل با قیمت بسیار ارزان‌تر و با کیفیت بهتر از مشابه خارجی ساخته می‌شود.

پایبندی امریکا و چین به تعهدات‌شان در زمینه بازطراحی رآکتور اراک

بهروز کمالوندی، سخنگوی سازمان انرژی اتمی در گفت‌وگو با خبرگزاری صدا و سیما با تبیین روند ادامه مذاکرات در زمینه بازطراحی رآکتور آب سنگین اراک اظهار داشت: علاوه بر اسناد رسمی و بیانیه مشترکی که بین جمهوری اسلامی ایران، چین و امریکا در این باره امضا شد، یادداشت تفاهمی هم با چینی‌ها در این زمینه داریم که بر اساس آن تاکنون تماس‌ها و جلسات کارشناسی و فنی متعددی در تهران و پکن برگزار شده است. در این جلسات درباره موضوعات و مسائل مختلفی اعم از بازطراحی رآکتور، سوخت و تاسیسات جانبی که قرار است در کنار آن ساخته شود در حال مذاکره‌ایم که برخی از این مذاکرات عمیق و فنی است. در این مذاکرات، ما خواسته‌هایی داریم و طرف مقابل دیدگاه‌هایی دارد که در حال نزدیک کردن دیدگاه‌های دو طرف هستیم، اما به طور کلی این مذاکرات سرعت و پیشرفت مناسبی دارد. سخنگوی سازمان انرژی اتمی، طراحی سوخت را یکی از موضوعات بسیار مهم در خصوص رآکتور اراک دانست و تصریح کرد: متخصصان کشورمان در این باره دیدگاه‌های ارزنده‌ای دارند که به طرف چینی ارایه شده است. چینی‌ها نیز در این باره دیدگاه‌های خاص خود را دارند که باید جمع نظرها را داشته باشیم تا الگوی مدنظر نهایی شود و پیش‌بینی می‌شود تا ماه‌های آینده آن را به نتیجه برسانیم. کمالوندی در پاسخ به این پرسش که آیا امریکایی‌ها و چینی‌ها به تعهدات‌شان در بازطراحی رآکتور اراک پایبند هستند، گفت: حداقل در این مراحل هیچ مشکلی در این باره نداریم. اگر قرار باشد محکی در خصوص مواضع طرف مقابل بزنیم در دو مقطع تایید طراحی تفصیلی و آغاز کارهای مهندسی ساخت و تامین تجهیزات است که طبعا اگر قرار بر واردات بخشی از تجهیزات از جاهای دیگر باشد آنگاه می‌توان درباره همکاری آنان قضاوت کرد. معاون سازمان انرژی اتمی، فرایند بازطراحی رآکتور اراک تا بهره‌برداری از آن را کاری ۴ تا ۵ ساله شامل مراحل مطالعاتی عمیق و فنی، طراحی تفصیلی و ساخت برشمرد. وی همچنین درباره زمان اجرای این طرح عنوان کرد: پس از مشاوره‌های لازم تا یکی، دو ماه آینده، کار طراحی اعم از طراحی اصلی و تفصیلی آغاز می‌شود که یک تا یک سال و نیم طول می‌کشد و کارهای ساخت و نصب نیز حدود سه سال زمان می‌برد.

رد اعطای مجوز به ایران برای دسترسی به دلار در مبادلات خارجی

سخنگوی وزارت خارجه امریکا روز گذشته با وجود گزارش‌های قبلی گفت که دولت کشورش قصدی برای صدور مجوز استفاده ایران از دلار در مبادلات خارجی را ندارد. به گزارش فارس، سخنگوی وزارت خارجه امریکا در نشست خبری روز دوشنبه گمانه‌زنی‌های پیشین درباره اعطای مجوز دسترسی به ایران برای استفاده از دلار در مبادلات خارجی را رد کرد. وی با وجود این احتمال داد «مارک تونر»، معاون سخنگوی وزارت خارجه امریکا در پاسخ به سوال خبرنگاران در این باره گفت: «دولت، قصد نداشته و ندارد به ایران امکان دسترسی به نظام مالی امریکا را بدهد.» روزنامه‌های امریکایی، از جمله وال‌استریت‌ژورنال در روزهای گذشته ادعا کرده بودند دولت امریکا در حال بررسی ساز و کارهایی برای صدور مجوز دسترسی محدود ایران به دلار در مبادلات خارجی است. سخنگوی وزارت خارجه امریکا در نشست خبری روز دوشنبه درباره اینکه آیا توافق هسته‌ای به ایران اجازه دسترسی به ارز امریکا با وساطت بانک‌های خارجی را می‌دهد، ابراز تردید کرد. وی در پاسخ به سوال خبرنگار آسوشیتدپرس درباره اینکه آیا ایران از طریق بانک‌های خارجی قادر به استفاده از دلار خواهد بود، گفت: «باید به عقب برگردم و ببینم که این در متن اصلی (برجام) بود یا نه. خاطرم نیست (که در متن بوده باشد.)» «مارک تونر» در بخش دیگری از این کنفرانس خبری بار دیگر درباره تحریم ایران به بهانه آزمایش موشکی اظهارنظر کرد. تونر در پاسخ به سوال خبرنگاری که مدعی بود دولت امریکا اخیرا با تغییر لحن، آزمایش‌های موشکی ایران مغایر با قطعنامه شورای امنیت و نه نقض آن می‌داند، گفت: «این آزمایش‌ها با بخش جداگانه‌ای از برجام مغایر هستند و ما همیشه گفته‌ایم که ما سایر رفتارهای ایران (غیر از موضوع هسته‌ای) و رفتارهای بد این کشور، حتی اگر جزو برجام نباشد را نادیده نمی‌گیریم. و ما تحریم‌هایی (علیه ایران) اعمال خواهیم کرد و توان وضع تحریم در مواقع مقتضی را حفظ کرده‌ایم.»

ایران به تعهدات خود طبق برجام پایبند بوده است

وزیر خارجه امریکا در مصاحبه با برنامه «مورنینگ جو» شبکه‌ام اس ان بی سی ضمن دفاع از برجام تصریح کرد که ایران تا به امروز به تعهداتش طبق برجام پایبند بوده و باید درباره نقش خود در منطقه و جهان تصمیمات روشنی اتخاذ کند. به گزارش خبرگزاری فارس، «جان کری» وزیر خارجه امریکا در گفت‌وگو با برنامه «Morning Joe» شبکه «ام اس ان بی سی» تصریح کرد که ایران سلاح هسته‌ای نخواهد داشت. جان کری ضمن دفاع از برجام تصریح کرد که توافق هسته‌ای با ایران از تبدیل تهران به یک قدرت هسته‌ای جلوگیری کرد و ادامه داد: «ایران دیگر خطرناک نیست زیرا یک سلاح هسته‌ای نخواهد داشت. این کشور بر حسب تعریف به خطرناکی همیشه نیست. این مساله برای کوتاه‌مدت نیست. من ایمان و اطمینان دارم که ما دقیقاً به آنچه آنها در بازه زمانی انجام می‌دهند، پی می‌بریم». وزیر خارجه امریکا درباره کاهش تحریم‌های هسته‌ای ایران گفت: «ایران شایسته به دست آوردن مزیت‌های توافقی است که حاصل آمده است. ایران شایسته آن چیزهایی است که (در نتیجه توافق) به دست آورد زیرا تا به امروز به تعهدات خود طبق توافق هسته‌ای پایبند بوده است.» وزیر خارجه امریکا در پاسخ به سوالی درباره تحولات داخلی ایران و اینکه آیا او از «مباحث داخلی ایران» خبر دارد، گفت: «نه من شگفت‌زده نشدم و به تو می‌گویم چرا نشدم. همه این درگیری علنی (در ایران) را دیده‌اند.» جان کری در بخشی از مصاحبه خود با شبکه اماس‌ان‌بی‌سی به رقابت‌های انتخابات ریاست‌جمهوری ۲۰۱۶ امریکا اشاره کرد و گفت «دیوانگی‌های کنونی» در رقابت‌های انتخابات ریاست‌جمهوری جمهوریخواهان «موجب شرمندگی کشور ما در خارج از امریکا می‌شود.» وی در خصوص مبارزه با داعش گفت: «ما قطعا در جنگ با داعش هستیم و پیشرفت‌های واقعی در این زمینه به دست آوردیم.»

در نشست سه جانبه در ارومیه تصمیم گیری شد

تولد کمیته راهبری دایمی میان ایران، ترکیه و آذربایجان

عکس: زکیه باباجانی

گروه دیپلماسی | ارومیه، نخجوان، وان ترکیه و روز گذشته هم رامسر. چهارمین نشست سه جانبه وزرای امور خارجه ایران، ترکیه و جمهوری آذربایجان در روزهایی برگزار شد که درگیری‌های دو همسایه در شمال ایران بر نگرانی کشورهای منطقه‌ای و تاثیرپذیر از بحران میان آذربایجان و ارمنستان افزوده است. نخستین نشست سه‌جانبه میان آنها در فروردین ماه ۱۳۹۰ برگزار شده بود و در این پنج سال سه نشست دیگر هم برگزار شد تا قرعه چهارمین دیدار دومینو وار وزرای امور خارجه سه کشور به نام رامسر زده شود. آخرین بار وزرای امور خارجه سه کشور در اسفند ۱۳۹۲ در وان ترکیه دور هم جمع شده بودند؛ نخستین نشستی که محمد جواد ظریف به عنوان وزیر امور خارجه دولت یازدهم در آن حضور داشت. نخستین و دومین این نشست‌ها را هم از جانب ایران علی اکبر صالحی، وزیر امور خارجه وقت مدیریت کرده بود. از روزهایی که بیانیه هشت‌بندی توسط روسای دستگاه دیپلماسی سه کشور صادر شد تا به امروز چهار سال گذشته است و سه عضو این مثلث هم در برخی مسائل از هم دورتر و در برخی پرونده‌ها به هم نزدیک‌تر شده‌اند. نخستین‌باری که صالحی به عنوان وزیر امور خارجه وقت ایران در ارومیه میزبان همتاهای ترک و آذربایجانی خود بود ایران همچنان روزهای تحریم را پشت سر می‌گذاشت و تعامل با تهران چه در ابعاد سیاسی و چه اقتصادی شاید در حرف آسان که با توجه به محدودیت‌های موجود در عمل سخت و بعضا غیرممکن هم بود. در آن تاریخ سه ضلع این مثلث از فرصت‌های بی‌نظیری برای همبستگی سخن گفتند تا شاید در سایه آن بتوانند در مواجهه با چالش‌های آتی منطقه‌ای رویکردی همصداتر را اتخاذ کنند. کمک به رشد اقتصادی و توسعه پایدار یکدیگر نیز مخرج مشترکی از دیدار فوق بود که البته شاید در سال‌های گذشته میان باکو و آنکارا پیش رفت اما به دلیل تحریم‌های اقتصادی ایران چندان در رابطه سه جانبه مقدور نشد. در بیانیه اولیه با توجه به آنکه پرونده هسته‌ای ایران همچنان وارد فاز حل و فصل از طریق راهکار مذاکره برای توافق نشده بود، بر اهمیت اصل عدالت در تنظیم مناسبات بین‌المللی و احترام به حقوق قانونی تمامی کشورها برای دستیابی به توسعه، دانش و فناوری از جمله دستیابی به فناوری صلح‌آمیز هسته‌ای در چارچوب معاهده ان-پی-تی، بدون هرگونه تبعیض و نابرابری، با در نظر داشتن اینکه آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای تنها نهاد راستی‌آزمایی برای انجام نظارت تاکید شده است. مبارزه موثر با تروریسم، جنایات سازمان‌یافته فراملی، قاچاق مواد مخدر، اسلحه، انسان و مهاجرین به عنوان چالش‌های فرآروی صلح و ثبات در منطقه و جهان از دیگر بندهای این بیانیه بود.

دیدار با یکی از طرف‌های تنش

«اختلاف‌های آذربایجان و ارمنستان در خصوص قره‌باغ باید از طریق گفت‌وگو حل شود.» این جمله سیاست ایران در قبال زخم کهنه‌ای است که در شمال ایران سرباز کرده و تبعات ناامنی نظامی آن به آذربایجان ایران هم رسیده است. بر همین اساس وزیر امور خارجه کشورمان پیش از رفتن به رامسر برای شرکت در نشست سه‌جانبه، در تماس تلفنی با همتای ارمنستانی خود با تاکید بر ضرورت توقف درگیری‌ها در منطقه قره‌باغ خواهان بازگشت آرامش به منطقه و حل مسالمت‌آمیز اختلافات ارمنستان و آذربایجان شد. ظریف همچنین آمادگی جمهوری اسلامی ایران جهت ایفای نقش در این زمینه در صورت تمایل طرفین درگیر را اعلام کرد.

گفت‌وگو با دیگر طرف درگیر در بحران قره‌باغ هم به رامسر و دیدار حضوری وزرای امور خارجه ایران و آذربایجان موکول شد. ظریف در دیدار با المار ممدیاروف، همتای آذربایجانی خود گفت: با توجه به مشکلات و بحران‌های موجود در منطقه باید همه تلاش‌ها به کار گرفته شود تا شاهد تشدید یک مشکل و بحران دیگر نباشیم. در این دیدار آخرین تحولات منطقه و روابط دوجانبه مورد گفت‌وگو و رایزنی قرار گرفت. وزیر امور خارجه در این دیدار بر ضرورت توقف فوری درگیری‌ها و بازگشت مجدد آرامش به منطقه قره‌باغ تاکید کرد. ظریف با یادآوری تماس تلفنی صبح روز گذشته خود با وزیر امور خارجه ارمنستان آمادگی کامل ایران را برای به کارگیری مساعی جمیله با هدف حل و فصل مسالمت‌آمیز مناقشه جاری اعلام کرد. طرفین در این دیدار همچنین با بررسی آخرین تحولات روابط دوجانبه، در خصوص سفرها و دیدارهای متقابل مقامات دو کشور و اقدامات ضروری جهت گسترش همکاری‌ها در تمامی زمینه‌ها به ویژه در حوزه‌های مختلف اقتصادی رایزنی و تبادل‌نظر کردند. وزیر امور خارجه جمهوری آذربایجان در این دیدار آمادگی این کشور را برای سرمایه‌گذاری در خط آهن رشت - قزوین - آستارا اعلام کرد.

از استقبال از برجام تا درخواست برای حل بحران قره‌باغ

دیدار ظریف با مولود چاووش اوغلو، وزیر امور خارجه ترکیه در بام رامسر هم پیش از آغاز به کار رسمی اجلاس سه‌جانبه انجام گرفت. آخرین بار دو وزیر خارجه یکدیگر را در جریان سفر ظریف به ترکیه در آخرین روزهای اسفند ۹۴ دیده بودند. روابط دوجانبه و مسائل منطقه‌ای و بین‌المللی سوژه رایزنی‌های دو وزیر با هم بود. طرفین در این دیدار بر ضرورت حفظ تمامیت ارضی عراق و سوریه تاکید و ابراز امیدواری کردند اجلاس آتی سازمان همکاری اسلامی در استانبول در مسیر وحدت اسلامی و در جهت جلوگیری از تشدید مشکلات موجود میان کشورهای اسلامی گام بردارد. وزرای خارجه ایران و ترکیه همچنین بر ضرورت برگزاری کمیسیون مشترک اقتصادی و انجام دیدارهای دوجانبه وزرای کشور و وزرای راه دو کشور در اسرع وقت تاکید کردند. نشست محمدجواد ظریف، مولود چاووش اوغلو و المار ممد یاروف که ظریف هدف از برگزاری آن را ترغیب و تشویق همکاری‌ها در حوزه‌های مختلف بین سه کشور همسایه و مسلمان اعلام کرده بود، ۹۰ دقیقه به طول انجامید. پیش از این نشست، وزیر امور خارجه ایران در جمع خبرنگاران با بیان اینکه سه کشور می‌توانند در زمینه گردشگری، ترانزیت کالا و گمرک با یکدیگر همکاری‌های خوبی داشته باشند، گفت: خطر افراطی گری و تروریسم منطقه ما را تهدید می‌کند و کشورهای منطقه از آن رنج می‌برند. هماهنگ کردن تلاش‌ها برای مبارزه با افراطی گری و تروریسم یکی دیگر از اهداف برگزاری این اجلاس است.

در پایان این نشست بیانیه‌ای صادر شد که مهم‌ترین بندهای آن به شرح زیر است:

■ تقویت همکاری‌ها در چارچوب سازمان‌های منطقه‌ای از جمله سازمان همکاری اقتصادی اکو و سازمان همکاری اسلامی.

■ اهمیت بالای ارتقای برادری و وحدت اسلامی و مواجهه با چالش‌های فراروی جهان اسلام و تمایل به همکاری موثرتر در زمینه تقویت رواداری، تفاهم و اخوت اسلامی.

■ تعهد عمیق سه کشور نسبت به تقویت همکاری‌ها در زمینه مبارزه با تروریسم و افراط‌گرایی و تجزیه‌طلبی.

■ پایبندی نسبت به تاسیس کمربند صلح، ثبات، امنیت، شکوفایی و همکاری منطقه‌ای بیشتر در همه زمینه‌ها.

■ درخواست حل و فصل سریع مناقشه آذربایجان و ارمنستان از طرق مسالمت‌آمیز و بر اساس حقوق بین‌الملل.

■ استقبال از برجام و درخواست از دیگر طرف‌های متعهد جهت اجرای واقعی و مسوولانه تعهدات خود.

■ حمایت از پیشنهاد ایران درباره جهان عاری از خشونت و افراط (مصوب سازمان ملل) و درخواست اجرا و عملیاتی کردن مفاد آن.

■ سرزنش تحمل نکردن و تبعیض بر اساس جنسیت، رنگ، دین، اعتقاد و قومیت و ضرورت برقراری گفت‌وگو میان فرهنگ‌ها و تمدن‌ها و اعلام پایبندی خود نسبت به ابتکار ائتلاف تمدن‌ها و اهمیت اجلاس قریب‌الوقوع مجمع جهانی ائتلاف تمدن‌ها در باکو.

■ توافق در خصوص تشکیل کمیته راهبری به ریاست معاونان سیاسی وزیران امور خارجه جهت پیگیری برنامه اقدام مشترک مصوب.

تشکیل کمیته راهبری دایمی میان سه کشور

بعد از پایان چهارمین نشست مشترک وزیران خارجه ایران، آذربایجان و ترکیه، مقامات سه کشور تصمیم گرفتند کمیته راهبری دایمی برای پیگیری و اجرایی کردن مصوبات نشست مورد اشاره و نشست‌های قبلی و آتی را تشکیل دهند.

محمدجواد ظریف، بعد از پایان نشست با دو همتای ترکیه‌ای و آذربایجانی‌اش در جمع خبرنگاران با اعلام این مطلب گفت: همکاران ما طی دو، سه روز گذشته روی دو سند کار کرده بودند که امروز (سه‌شنبه) در نشست وزیران خارجه دو سند مورد اشاره به تصویب و امضا رسید. سند اول بیانیه اجلاس بود. در این بیانیه بر اصول مشترک سه کشور و اهمیت پایبندی بر آن تاکید شده است. همچنین در این بیانیه بر افزایش همکاری‌های سه کشور در زمینه‌های مختلف اشاره شده است.

وزیر خارجه کشورمان همچنین سند دیگری را که امروز مورد توافق و امضای وزیران خارجه سه کشور قرار گرفت برنامه مشترک کاری دو سال آینده عنوان کرد و گفت: در این سند تبیین شده است که سه کشور چه اقداماتی را در طول این مدت انجام دهند و چه همکاری‌هایی را با یکدیگر داشته باشند. ظریف همچنین با بیان اینکه در این راستا بر همکاری‌های سه کشور در زمینه‌های مختلف و عزم سه کشور برای تامین صلح و امنیت اشاره شده است، گفت: بحث‌های خوبی در این جلسه صورت گرفت که نتایج آن در بیانیه پایانی متبلور است. وی به برخی دیگر از جزییات بیانیه پایانی این اجلاس و نکات مورد گفت‌وگو بین مقامات سه کشور اشاره کرد و گفت: سه طرف بر مواضع مشترک با رعایت اصول حقوق بین‌الملل و اجرای صحیح توافقات و تعهدات خود تاکید کردند. وزیر خارجه کشورمان همچنین با اشاره به اینکه در این جلسه بر اهمیت تضمین اتحاد کشورهای اسلامی به ویژه در آستانه برگزاری اجلاس سران سازمان همکاری اسلامی در استانبول و همچنین اهمیت ایجاد آتش‌بس در منطقه و حل و فصل مسائل اختلافی موجود در منطقه از جمله قره‌باغ بر اساس حقوق بین‌الملل تاکید کردیم، گفت: برای اطمینان از اجرای تصمیمات اتخاذ شده سه طرف تصمیم گرفتند که یک کمیته راهبری دایمی تشکیل دهند. ظریف افزود: برخی تصمیمات اجلاس‌های قبلی عملیاتی شده و برخی عملیاتی نشده است و ما برای اطمینان از اجرای این تصمیمات و تصمیمات نشست‌های آتی تصمیم گرفتیم که یک کمیته راهبری دایمی متشکل از معاونان سیاسی وزیران خارجه سه کشور تشکیل دهیم تا از طریق این کمیته در مورد اجرایی شدن تصمیمات اتخاذ شده اطمینان حاصل کنیم. او همچنین گفت: پنجمین نشست مشترک وزیران خارجه سه کشور ایران، آذربایجان و ترکیه در آذربایجان برگزار خواهد شد.

گفت‌وگوی روز ۱

افشار سلیمانی، سفیر پیشین ایران در آذربایجان:

تهران، باکو و آنکارا به دنبال منافع مشترک باشند

گروه دیپلماسی | چهارمین نشست سه‌جانبه محمدجواد ظریف، المار محمد یاروف و چاوش اوغلو وزرای امور خارجه ایران، جمهوری آذربایجان و ترکیه، بعدازظهر روز گذشته در رامسر برگزار شد. هدف از برگزاری این نشست، تقویت و گسترش مناسبات سه کشور از طریق اجرای پروژه‌های سه‌جانبه و بررسی تحولات منطقه‌ای اعلام شده است. درخصوص دستاوردهای سه نشست پیشین و پتانسیل این قبیل نشست‌ها برای ارتقای رابطه سه کشور با افشار سلیمانی، سفیر پیشین ایران در آذربایجان و تحلیل‌گر مسائل این منطقه گفت‌وگوی کوتاهی داشتیم:

■ در نخستین نشست سه‌جانبه ایران، آذربایجان و ترکیه، طرفین به یک بیانیه هشت‌بندی رسیدند که اصلی‌ترین فاکتور آن تقویت رشد همکاری‌های اقتصادی روابط سه کشور با یکدیگر بود. در چهار سال گذشته، ایران تحریم بوده است. ایران در فضای پسابرجام چقدر قدرت مانور دارد تا بتواند از این ظرفیت استفاده کند؟

در اینکه فضای پسابرجام به مرور زمان برخی از فرصت‌های از دست رفته را به ایران باز می‌گرداند، تردیدی نیست اما آنچه از اهمیت بیشتری برخوردار است، استفاده از فرصت جدید است. مناسبات دو جانبه ترکیه و آذربایجان در زمینه‌ها و سطوح مختلف بسیار بیشتر و با کیفیت‌تر از روابط ایران و آذربایجان است، در عین حال همگرایی باکو و آنکارا هم بیشتر از همگرایی باکو و تهران است که در کم و کیف روابط موثر است. با این حال، سه کشور می‌توانند با تاکید بر نقاط اشتراک و تقویت اعتماد متقابل بر اساس نیازها و امکانات‌شان همکاری‌های مختلفی در زمینه‌های اقتصادی، تجاری، انرژی، حمل و نقلی و فرهنگی و حتی امنیتی تدارک دیده و به اجرا بگذارند، تقویت بخش خصوصی از ضرورت‌های چنین اقدامی محسوب می‌شود. بخش خصوصی در ترکیه قوی‌تر از بخش‌های خصوصی در ایران و آذربایجان است.

■ یکی از محورهای مورد توافق سه کشور، همکاری‌های مشترک درباره مبارزه با تروریسم است. با توجه به اختلافات تهران و آنکارا در این باره تا چه اندازه این محور می‌تواند به صورت عملی و واقعی متحقق شود؟

اساسا همکاری مشترک با تروریسم به رویکرد سیاست خارجی کشورها و میزان همگرایی و واگرایی آنها در مواجهه با تحولات بین‌المللی است. هرچه این واگرایی بیشتر باشد، همکاری کمتر و هرچه همگرایی بیشتر باشد همکاری هم بیشتر می‌شود. ما باید بدانیم که منافع مشترک، نگاه مشترک ایجاد می‌کند و در این راستا، اگر سه کشور رویکردهای سیاست خارجی خود را به هم نزدیک کنند، بیشتر می‌توانند در مقوله‌های بین‌المللی از جمله مبارزه با تروریسم همکاری کنند. باید به تعریف یکسان و مشترک از مفهوم تروریسم برسند تا بتوانند مشترکا به مبارزه با آن بپردازند.

■ بررسی امکان انعقاد موافقتنامه ترجیحی سه‌جانبه میان ایران، ترکیه و آذربایجان به کجا رسیده است؟

موافقتنامه تعرفه ترجیحی هنوز به نتیجه مشخصی نرسیده است، اصولا در دوره کنونی امضای چنین موافقتنامه‌هایی با توجه به عضویت بسیاری از کشورها در سازمان تجارت جهانی و تمایل و پیگیری تعداد زیادی از کشورها برای پیوستن به این سازمان مدنظر کشورها نیست، آنچه مهم است وجود رقابت آزاد و تسهیل امور مربوط به تجارت از قبیل حمل و نقل، فرآیندهای گمرکی و... است که سبب افزایش سطح مراودات تجاری می‌گردد. نیازهای متقابل و امکانات کشورها هم تعیین‌کننده سقف تجارت خارجی است.

■ تا قبل از نشست رامسر، سه نشست دیگر میان ایران، ترکیه و آذربایجان برگزار شده است. این نشست‌ها چه دستاوردهایی را داشته‌اند؟

نشست‌های پیشین که بعضا با تاخیر نیز برگزار شده است، بیشتر جنبه رایزنی و مشورتی داشته است تا جنبه‌های اجرایی. ما باید بدانیم برای اجرا شدن هر توافقی بسترهای لازم باید ایجاد شود.

■ برای توسعه امنیت مرزی سه کشور، چه اقداماتی در این راستا انجام شده است؟

میان سه کشور در قالب‌های دوجانبه سند همکاری‌های امنیتی و مرزی وجود دارد و نشست‌های دو جانبه با یکدیگر برگزار می‌کنند که تا حدود زیادی این همکاری‌ها سبب تقویت امنیت سه کشور شده است. البته به دلیل وجود پاره‌ای مسائل سه کشور نگرانی‌هایی نسبت به هم دارند که این موضوع هم از طریق رایزنی‌های متناوب تا حدود قابل‌توجهی مرتفع می‌شود، بدیهی است هرگونه همکاری سه‌جانبه امنیتی نیازمند امضای سند جامعی است تا بیشتر زمینه دیدارهای مشترک مسوولان ذی‌ربط و تبادل اطلاعات و همکاری همه‌جانبه را فراهم کنند.

گفت‌وگوی روز ۲

مسعود ادریسی در گفت‌وگو با «اعتماد»:

تفکر مورد حمایت دنیا درباره منطقه، ایرانی است و نه عربستانی

□ محمدابراهیم ترقی‌نژاد / «مذاکرات هسته‌ای و برجام موجب شده است تا دستگاه دیپلماسی توجهی به مسائل منطقه‌ای نداشته باشد»؛ اینها سخنانی است که منتقدان دولت یازدهم درباره وزارت امور خارجه و شخص محمدجواد ظریف می‌گویند و مدعی‌اند برجام تمام فکر و ذهن وزارت امور خارجه شده است. از سوی دیگر، محمدجواد ظریف چندی پیش در گفت‌وگویی کوتاه با جماران در مورد اولویت سیاسی ایران در پسابرجام و گذر از تحریم‌ها، تاکید کرد اولویت ایران حفظ ثبات و صلح در منطقه خاورمیانه است. در این راستا، گفت‌وگویی با مسعود ادریسی، سفیر اسبق ایران در لبنان و مدیرکل پیشین خاورمیانه داشته‌ایم که مشروح آن در ادامه می‌آید.

■ وزیر امور خارجه در اظهاراتی تاکید کرده بودند که اولویت دستگاه دیپلماسی ایران روزهای پسابرجام، برقراری صلح و ثبات در خاورمیانه است. تا چه اندازه تحریم‌ها و فشارهای سیاسی پیش از برجام قدرت مانور ایران در منطقه را محدود کرده بود؟

تا پیش از دستیابی ایران و گروه ۱+۵ به توافق برجام، ایران از سوی شورای امنیت سازمان ملل متحد شش قطعنامه تحریمی را دریافت کرده بود. همچنین اتحادیه اروپایی و برخی از کشورها مانند امریکا به بهانه مسائل هسته‌ای به صورت یکجانبه تحریم‌هایی را علیه کشورمان وضع کرده بودند. یکی از جوانب و ابعاد این تحریم‌ها و قطعنامه‌ها مسائل اقتصادی است که از قضا در ایران، این مساله بیش از هر جنبه دیگری مورد توجه قرار گرفته است ولی تحریم‌ها و قطعنامه‌ها، فقط بعد اقتصادی نداشتند بلکه از ابعاد مختلفی برخوردار هستند. به عبارت دیگر، آن قطعنامه‌ها مانند کوه یخی بودند که فقط نوک آن پیدا بود و بخش اعظم آن، در آب پنهان بوده است. بر اثر تحریم‌ها و فشارهای سیاسی ناشی از قطعنامه‌ها متاسفانه ایران با مشکلات عدیده‌ای مانند انزوای سیاسی و مشکلات اقتصادی فلج‌کننده روبه‌رو شد که وضعیت نامطلوبی را برای زندگی و معیشت مردم به بار آورد و همچنین مانع از تعامل سازنده ایران با جهان شد. این انزوای سیاسی هم فقط مربوط به روابط ایران با کشورهای غربی نبود بلکه در عرصه منطقه‌ای هم آثار خود را به جای گذاشت و کشورهای تحریم‌کننده ایران با استفاده از نفوذشان، عرصه را برای نقش‌آفرینی ایران در عرصه منطقه‌ای محدود کردند و باعث شدند تا تعامل سازنده‌ای میان ایران و کشورهای منطقه شکل نگیرد. در این دوران هم، دستگاه دیپلماسی برای خروج از این شرایط طبیعتا مجبور بود زمان و توان بیشتری را برای خروج از این وضعیت صرف کند ولی با دستیابی به برجام شاهد هستیم که سطح نقش‌آفرینی ایران در مناسبات بین‌المللی هم افزایش یافته است که در این چارچوب، این مساله در سطح سیاسی ایران در مسائل منطقه‌ای اثر داشته و موجب افزایش جایگاه کشورمان شده است. با دستیابی به برجام، بخش اعظمی از بهانه‌های لازم برای ایران‌هراسی و محدودیت‌سازی برای ایران از بین رفته است. می‌توان گفت برجام در نقش‌آفرینی بیشتر ایران در مناسبات منطقه‌ای و بین‌المللی کمک کرده و موجب شده تا ایران ظرفیت‌های خویش را به نمایش بگذارد.

■ تا پیش از بحران سوریه هرگاه از نقش ایران در منطقه سخنی به میان می‌آمد، نقش ایران در محور مقاومت نخستین چیزی بود که به ذهن می‌رسید. این محور در معادلات امروز خاورمیانه چه تغییراتی کرده است؟

بی‌تردید ایران از مهم‌ترین و اثرگذارترین کشورهای خاورمیانه در طول دهه‌های گذشته بوده است. هم‌اکنون نیز ایران از نقش و نفوذ بسیاری در منطقه برخوردار است. در حال حاضر، ایران در تمامی مسائل منطقه‌ای چه محور مقاومت، چه یمن، چه سوریه و عراق و چه مبارزه با تروریسم و... حضور فعالی دارد و تا زمانی که ایران در آنها نقش‌آفرینی نکند، آن پرونده‌ها هم حل و فصل نخواهد شد. شما درباره سوریه دیدید که چندین نشست بین‌المللی بدون حضور ایران برگزار شد اما هیچ کدام به نتیجه نرسید تا اینکه ایران به این مذاکرات دعوت شد و چشم‌انداز حل کمی بیشتر از قبل شده است. ما در یمن، سوریه، لبنان، عراق و... حضور داریم و از نفوذ برخوردار هستیم. زمانی محور مقاومت به لبنان و فلسطین محدود می‌شد ولی امروز محور مقاومت گسترش یافته است که از قضا از نقش مهمی در مبارزه با گروه‌های تروریستی برخوردار است.

■ بسیاری روسیه را قدرت جدید در خاورمیانه امروز می‌دانند. این روسیه تا کجا با ایران در خاورمیانه همپوشانی منافع دارد؟

ایران و روسیه در خاورمیانه دیدگاه‌های نزدیکی با یکدیگر دارند که این موجب شده تا دو کشور سیاست و منافع مشترک نزدیکی با یکدیگر داشته باشند. مشاهده

می‌کنیم که منافع ایران و روسیه در خصوص سوریه و عراق بسیار با یکدیگر همپوشانی دارد و این موجب شده تا تهران و مسکو در رابطه با این دو کشور سیاست‌های نزدیکی اتخاذ کنند. ما در ماه‌های گذشته شاهد آن بودیم که دو کشور در سوریه در حال مبارزه با گروه‌های تروریستی بوده‌اند و مواضع سیاسی مشابه‌ای در عرصه بین‌المللی داشته‌اند که این منجر به تغییر صحنه میدانی سوریه به نفع دولت این کشور شده است. با این حال، این نزدیکی به معنای انطباق صد در صدی منافع و سیاست‌های دو کشور نیست و ما می‌بینیم که روس‌ها در برخی از مواضع درباره سوریه با ایران تفاوت دیدگاه‌هایی دارند.

■ حضور روسیه در سوریه منجر به کاهش جایگاه و نفوذ ایران نشده است؟

دو کشور در خصوص سوریه منافع مشترکی دارند و نقش‌هایی هم که ایران و روسیه در سوریه ایفا می‌کنند، با یکدیگر متفاوت است. این برداشت که حضور نظامی روسیه در سوریه به جایگاه و نفوذ ایران لطمه زده، غلط است و حتی برخی از مسائل مانند حضور عملیات‌های هوای